

V spomin zaslužnemu profesorju dr. Simonu Pircu

V novembru 2024 nas je za vedno zapustil naš dragi kolega, zaslužni profesor doktor znanosti Simon Pirc. Za njim bo ostala praznina, tako na strokovnem področju kot tudi v naših osebnih življenjih.

Zaslužni profesor dr. Simon Pirc se je rodil 2. marca 1932, v Lipnici pri Kropi. Po končani realni gimnaziji v Ljubljani, se je vpisal na Fakulteto za gradbeništvo, a je po letu dni postala in ostala njegova življenjska izbira geologija. Po diplomi leta 1961 se je kot ekonomski geolog zaposlil na Geološkem zavodu Ljubljana. Sodeloval je pri raziskavah svinčevo-cinkovih rudišč ter urana v Sloveniji, in urana v Makedoniji. Verjetno so njegov nemirni duh, želja po novih izzivih in obvladovanje več svetovnih jezikov, prispevali k odločitvi, da se je priključil skupini Geološkega zavoda, ki je raziskovala rudišča v Alžiriji. Tam je prvič postavil temelje geokemičnemu kartiranju, metodi, ki se je takrat komaj začela uveljavljati v svetu. A žal se je delo v Alžiriji tragično končalo. Prometna nesreča mu je pustila tako hude posledice pri hoji, da je moral poiskati drugo poklicno pot. Leta 1970 se je tako kot asistent zaposlil na Odseku za geologijo na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, Univerze v Ljubljani. Kot asistent je sodeloval pri predmetih Mikroskopija rud in premogov ter Ocena in metode raziskav nahajališč

mineralnih surovin. Pod mentorstvom prof. Matije Drovenika se je v magistrski nalogi, ki jo je zaključil 1975, posvetil Geokemičnim raziskavam v zahodnem delu posavskih gub. Zavedal se je, da je napredek v stroki mogoč le, če smo v stiku s svetovnimi dosežki. Za nadaljevanje na doktorski stopnji študija se je zato odločil za odhod v ZDA, na Pennsylvanijsko državno univerzo, kjer je pridobil nova znanja predvsem s področja geokemije pri prof. Rosu in statistike pri prof. Griffithsu. Leta 1979 je doktoriral s tezo o Porazdelitvi urana in drugih kemičnih prvin v devonski Catskillski formaciji v osrednji Pensilvaniji.

Pridobljeno znanje je prenesel v Slovenijo predvsem z modernizacijo študijskega programa. Leta 1980 je bil izvoljen v naziv docenta, 1985 v izrednega in 1991 v rednega profesorja za področje geologije. Bogate izkušnje terenskega geologa in poznavalca rudišč je s študenti delil pri predmetu Ekonomska geologija. Vedno je poudarjal, da se geologija ne konča znotraj državnih meja in je zato pogosto organiziral ekskurzije v tujino. Študente je popeljal v Albanijo, Avstrijo, Češko, Italijo, Madžarko, Nemčijo in Poljsko. Imel je izreden smisel za tuje jezike in jih več tudi odlično obvladal. Poleg tega je bil vedoželjen iskalec drugačnih pogledov in novega znanja. Predmet Uporaba tuje strokovne literature mu je bil zato pisan na kožo. Že na prvi uri nas je presenetil s kratkimi stavki, zapisanimi v različnih svetovnih jezikih, med drugimi tudi v japonščini in arabščini, in nam pokazal, da lahko strokovno besedilo smiselno razberemo že z zelo omejenim poznavanjem besedišča. Marsikomu od nas je tako premagani strah, odprl vrata v svet branja, in kasneje pisanja, mednarodnih objav. Študentom geotehnologije in rudarstva je predaval Tehnično geologijo in študentom krajinarstva Uvod v geologijo. Najpomembnejši doprinos prof. Pirca pa je zagotovo uvedba dveh novih predmetov – Geokemije in Statistike v geologiji. Kljub izredni razgledanosti in obvladovanju zelo različnih tematik tudi izven geologije, ali pa morda prav zato, njegova predavanja niso sledila klasičnim vzorcem. S hitrimi miselnimi preskoki in nepričakovanimi vprašanji, nas je spodbujal k razmišljanju, kritičnim dvomom in k samostojnemu iskanju odgovorov. Njegov odnos s študenti in sodelavci je bil pristen, odkrit, strpen in spoštljiv. V vsakem od nas je videl potencial in nam želel pomagati na naši poklicni pa tudi osebni poti. S svojo odprtostjo in človeškim odnosom je pritegnil številne študente. Tako je bil mentor pri 37 diplomah, 14 znanstvenih magistrskih in 6 doktoratih. Kot mentor je bil zahteven. A prav to nam je omogočilo, da so naša dela postala ne le strokovno, ampak tudi jezikovno in slogovno boljša. Prof. dr. Simon Pirc je bil vedno odprt za sodelovanje in videl možnosti za razvoj novih področij. Tako je bil tudi eden izmed pobudnikov in ustanoviteljev interdisciplinarnega doktorskega študija Varstva okolja na Univerzi v Ljubljani. Na raziskovalnem področju se je prof. dr. Simon Pirc usmeril predvsem v geokemično kartiranje in statistične tehnike reprezentativnega vzorčenja. Uspešno je rešil probleme geokemičnega kartiranja na kraških področjih. Kot vzorčna sredstva je uvajal potočni in poplavni sediment, potočni mah in hišni prah. Možnost ugotavljanja in ločevanja geogenega in antropogenega vpliva je odprlo vrata še trem novim področjem – Okoljski geologiji, Geomedicini in Vojaški geologiji. Sodeloval je pri nastanku Geokemičnega atlasa Evrope. Pod njegovim mentorstvom so nastale tudi prve geokemične karte različnih delov Slovenije. Bil je avtor ali soavtor pri 17 znanstvenih člankih, treh monografijah in 18 kongresnih objavah. Prof. dr. Simona Pirca so visoko cenili tudi v mednarodni znanstveni skupnosti. Njegovi kolegi iz skupine evropskih geokemikov FORGES so v njem prepoznali ne le odličnega strokovnjaka, ki je znal preprosto razložiti zapletene probleme, ampak predvsem velikega človeka in dobrega prijatelja, ki je vedno pripomogel k pozitivnemu vzdušju.

Prof. dr. Simon Pirc je bil med prvimi slovenskimi geologi, ki je začel uvajati mednarodno sodelovanje in projektno delo. Bil je vodja skupnih projektov z ZDA, projektov Alpe – Jadran in IGCP projektov. Vodil je raziskovalni projekt Geokemija supergenih procesov v Sloveniji ter bil vodja programske skupine Geologija in geotehnologija, ki je poleg geologov, združila tudi sodelavce iz oddelka za Geotehnologijo in rudarstvo. Dvakrat je bil predstojnik Oddelka za geologijo in od 1998 predsednik in potem častni član slovenskega odbora IGCP za UNESCO. Bil je član uredniškega odbora in recenzent revij Geologija, RMZ Materiali in geookolje, Geologia Croatica in Journal of Geochemical Exploration. Zagovarjal je načelo, da recenzent ne sme biti uničujoč kritik, ampak tisti, ki avtorju pomaga, da jasneje predstavi svoje misli in omogoči bralcu lažje razumevanje.

Tudi po upokojitvi leta 2002 ni opustil stika s stroko. S svojim bogatim znanjem in duhovitostjo je občasno popestril redna predavanja študentom. Prevajal je strokovna in znanstvena besedila ter sodeloval pri Slovenskem terminološkem slovarju. Za svoje delo je leta 2005 prejel Lipoldovo medaljo, leta 2006 pa je postal zaslužni profesor ljubljanske univerze.

Zaslužni profesor dr. Simon Pirc v življenju ni bil le pronicljiv raziskovalec in razumevajoč pedagog temveč vedno in na prvem mestu človek. Kljub resnim zdravstvenim težavam, je ostal neizmeren optimist neutruden iskalec vedno novih znanj iz zelo različnih področij. Neizbrisno bo ostal zapisan v slovenski geologiji, njegovi učenci pa ga bomo s hvaležnostjo ohranili v trajnem spominu.

Nina Zupančič